

Wetsvoorstel Planmatige aanpak onderwijshuisvesting

Ronde tafelgesprek vaste tweede kamer commissie OCW | 27 maart 2025

Gespreksnotitie Stichting Kenniscentrum Ruimte-OK

Huisvesting voor onderwijs is een middel en geen doel. Kwalitatief goede huisvesting faciliteert kwalitatief goed onderwijs. Het draagt bij aan een veilige, gezonde en inspirerende omgeving. Een omgeving waar dagelijks 2,5 miljoen leerlingen zich ontwikkelen tot jong volwassenen.

Inleiding

Sinds 2009 wordt er gesproken over de kwalitatief slechte staat van de onderwijshuisvesting. Diverse rapporten, meest recent het “IBO-rapport¹” en het “Oberon onderzoek²” hebben dat sindsdien bevestigd. Sinds 2010 wordt er onderzocht of er oplossingen mogelijk zijn. Naast het gesprek over tekorten in de bekostiging en alternatieve vormen van financiering³ is er ook gekeken naar mogelijke optimalisaties binnen het bestaande stelsel en aanpassing van wet- en regelgeving. Daarvoor is onder andere in 2016 een advies geformuleerd vanuit de commissie Nijpels wat de basis vormt van dit wetsvoorstel⁴.

Bredere context

Het voorliggende wetsvoorstel is een concrete uitwerking van aanpassing van de wet- en regelgeving. De aanpassingen moeten gezien worden binnen de bredere context van de huisvestingsopgave van het primair en voortgezet onderwijs en de stappen die daar al worden gezet. Denk daarin ook aan investeringen in maatschappelijke (wijk)voorzieningen en het bevorderen van kansengelijkheid en positief jeugdbeleid door samenwerking met partners in de (jeugd)zorg, sport, welzijn en kinderopvang. Professionaliseren, standaardiseren en innoveren vormen daarbij sleutelwoorden. En ook al zetten gemeenten en scholen zelf al stappen, een duidelijk wettelijk kader helpt partijen daarbij. We zien uit een onderzoek bijvoorbeeld dat veel gemeenten al met en IHP werken, maar dat de variatie in uitwerking groot is en nog verbeteringen mogelijk zijn.

Capaciteitsvraagstukken

Het wetsvoorstel is niet los te zien van allerlei vraagstukken op het gebied van personele tekorten, schaarste aan grondstoffen, ruimte en financiële middelen. Er is reeds een tekort aan plan- en uitvoeringscapaciteit, zowel bij gemeenten, scholen en ook in de bouw. Dat gaat de komende jaren nog groter worden. De ontwikkelingen met betrekking tot energie- (netcongestie) en materiaalgebruik en hun impact op milieu brengt een extra opgave met zich mee qua kennis- en investeringen. De fysieke ruimte om te kunnen bouwen is beperkt en vraagt een meer geïntegreerd denken. Dit alles nog los van het budgetvraagstuk waar al bijna 20 jaar over gesproken wordt.

Samenspel van maatregelen

De complexiteit van het vraagstuk onderwijshuisvesting zoals hierboven beschreven vraagt een samenspel van maatregelen. Alleen meer geld zal niet de oplossing zijn. Er zal ook anders georganiseerd moeten worden. Het IBO-rapport gaat daar ook op in. Hiertoe worden diverse stappen gezet waaronder het wetsvoorstel. Door het opstellen van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) krijgt het werkveld op lokaal niveau inzicht op de omvang van de huisvestingsopgave voor het onderwijs. Onderling zijn deze plannen nu nog onvoldoende vergelijkbaar, waardoor er niet geleerd kan worden. Ook wordt de koppeling naar het Meerjaren onderhoudsplannen niet altijd gemaakt. Het wetsvoorstel probeert deze zaken te borgen en daarmee vooral de uitvoering van een integrale aanpak systematisch te verbeteren.

---

¹ [IBO Onderwijshuisvesting funderend onderwijs - Een vak apart - Een toekomstbestendig onderwijshuisvestingsstelsel | Kamerstuk 2021 | Rijksoverheid.nl](#)

² [Rapport Oberon QuickScan kwaliteit onderwijshuisvesting Wat is de kwaliteit van onze schoolgebouwen | Rapport 2023 | Rijksoverheid.nl](#)

³ [Eindrapport Taskforce Financiering | Rapport 2021 | Rijksoverheid.nl](#)

⁴ [Huisvestingsvoorstel VNG PO-Raad en VO-raad op advies commissie Nijpels | 2016](#)

De mogelijkheid vanuit het wetsvoorstel voor scholen om onder voorwaarden te investeren geeft ruimte voor een Total Cost of Ownership (TCO) aanpak. Daarmee kan er een samenhang georganiseerd worden tussen investeren en exploitatie wat positief bijdraagt aan de split incentive situatie.

Aanvullend dragen het Innovatieprogramma Onderwijshuisvesting⁵ (IPOHV) en het Programma Onderwijshuisvesting⁶ (POHV) bij aan het anders organiseren van de huisvestingsopgave. We zien nu in de praktijk nog vaak een N=1 aanpak, waarbij elk gebouw als een nieuwe opgave wordt gezien. Deze landelijke programma's dragen bij aan kennis en instrumenten voor scholen om een gestandaardiseerde aanpak te hanteren. Daarbij wordt ook gekeken naar het bundelen van projecten en parametrisch bouwen. Maatregelen die ook in de woningbouw en in andere maatschappelijke sectoren plaatsvinden. De programma's nemen daarbij de rol en taken van scholen en gemeenten niet over, maar faciliteren ze om het toe te passen.

Toekomstbestendige afspraken

De landelijke programma's dragen bij aan de grote opgave waarvoor we allemaal staan, te weten de verduurzaming van de huisvesting en het gaan voldoen aan de afspraken voor 2050. Denk hierbij aan passief bouwen en biobased en natuurinclusief bouwen. Circulariteit wordt daar ook in opgenomen. Dit om er voor te zorgen dat materialen en bouwdelen langdurig en optimaal benut worden. Daarmee kan ook de businesscase anders georganiseerd worden, wat weer bijdraagt aan de haalbaarheid.

Anders gaan organiseren

Het anders gaan organiseren, middels meer uniforme processen samen met aanvullende bekostiging zal op termijn leiden tot meer slagkracht bij gemeenten en schoolbesturen. Slagkracht om de gewenste vervanging van het verouderde scholenbestand op gang te brengen. Het voorliggend wetsvoorstel zorgt daarin voor duidelijkheid in verantwoordelijkheden die daarvoor nodig zijn.

Noot:

Stichting Ruimte-OK is een onafhankelijke, uitvoerende kennisorganisatie voor scholen en gemeenten als het gaat om de financiering en de huisvesting van onderwijs. Ons doel: impact maken door actief te ondersteunen bij het werken aan kwalitatieve, duurzame scholen en een gezonde exploitatie. Kenniscentrum Ruimte-OK is een not-for profit organisatie, opgericht in 2012 op mede-initiatief van het Waarborgfonds Kinderopvang, de PO-Raad, VO-raad en de VNG.

---

⁵ [Innovatieprogramma Onderwijshuisvesting www.IPOHV.nl](http://www.IPOHV.nl)

⁶ [Programma Onderwijshuisvesting www.POHV.nl](http://www.POHV.nl)